

Školský vzdelávací program TVORILKOVO

Predkladá

PaedDr. Gabriela Strýčková
riaditeľka MŠ

Prerokované v pedagogickej rade dňa 20.8.2018

Vyjadrenie rady školy:

Rada školy odporúča zriaďovateľovi

MČ Bratislava-Dúbravka, Žatevná 2, 844 02 Bratislava

s c h v á l i ť

Školský vzdelávací program TVORILKOVO
MŠ Švantnerova 1, Bratislava

.....

Mgr. Zuzana Krajčírová

predseda Rady školy pri MŠ Švantnerova 1, Bratislava

Stanovisko zriaďovateľa:

MČ Bratislava –Dúbravka, Žatevná 2,

844 02 Bratislava

s c h v a ľ u j e

Školský vzdelávací program TVORILKOVO
MŠ Švantnerova 1, Bratislava

.....

RNDr. Martin Zaťovič - starosta

Prerokované pedagogickou radou dňa: 20.08.2018

Prerokované radou školy dňa: 26.09.2018

Schválený zriaďovateľom dňa:

Vydaný dňa: 1.09.2016

Dodatok: 5.9.2016 a 20.8.2018

Vydal riaditeľ školy: PaedDr. Gabriela Strýčková

OBSAH

- Názov školského vzdelávacieho programu
- Vymedzenie vlastných cieľov a poslania výchovy a vzdelávania
- Stupeň vzdelania, ktorý sa dosiahne absolvovaním školského vzdelávacieho programu
- Vlastné zameranie školy
- Dĺžka dochádzky a formy výchovy a vzdelávania
- Učebné osnovy
- Vyučovací jazyk
- Spôsob a podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania a vydávanie dokladu o získanom vzdelaní
- Personálne zabezpečenie
- Materiálno-technické a priestorové podmienky
- Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní
- Vnútorný systém kontroly a hodnotenia detí a zamestnancov školy
- Požiadavky na kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov

1. Vymedzenie vlastných cieľov a poslania výchovy a vzdelávania

Vlastné ciele a poslanie výchovy a vzdelávania v našej materskej škole sme si stanovili v súlade so všeobecnými cieľmi ustanovenými v Štátnom vzdelávacom programe pre predprimárne vzdelávanie v materských školách s cieľmi výchovy a vzdelávania ustanovenými v školskom zákone, s cieľmi stanovenými v koncepčnom zámere rozvoja materskej školy, s potrebami a záujmami detí, zákonných zástupcov a pedagogických zamestnancov a vlastným zameraním školy.

Systematicky ovplyvňovať a usmerňovať hodnotovú orientáciu dieťaťa smerom k environmentálne uvedomelému spôsobu života a na princípe hromadenia životných skúseností smerovať k udržateľnému rozvoju spoločnosti.

- Učebňa v prírode
- Vyvýšené záhony
- Triedenie odpadu

Rozvíjať schopnosti dieťaťa pozorovať, orientovať sa v dopravnom prostredí materskej školy a reflektovať/hodnotiť vzniknuté situácie z hľadiska bezpečnosti na cestnej komunikácii.

- Na kolesách do škôlky
- Policajti v MŠ
- Dopraváčik

Utvárať a rozvíjať národné povedomie detí prostredníctvom ľudovej slovesnosti, obohacovať výchovu a vzdelávanie o regionálne prvky.

- Dúbravský náučných chodník
- Naše múzeum
- Vystúpenia k tradičným sviatkom

Edukačným pôsobením na dieťa napomáhať vyváženému rozvíjaniu všetkých stránok školskej spôsobilosti.

- Depistáž predškolákov
- Logopedický skrining
- Tematické stretnutia s odborníkmi

Organizovať projekty a krúžky s cieľom integrovane rozvíjať všetky vzdelávacie oblasti rozvoja osobnosti dieťaťa a so zameraním sa na individuálny prístup k dieťaťu.

- Projekty v MŠ: Cibuľka nie je iba na jedenie, Loptové ihrisko
- Krúžok AJ, Tanečný krúžok a Krúžok tvorivosti
- Plavecký výcvik a korčuľovanie, Loptová olympiáda MŠ

Implementovanie digitálnych technológií do edukačnej činnosti:

- prostredníctvom obsahu edukácie v predprimárnom veku oboznámiť deti s počítačom a získať elementárne zručnosti s jeho využitím,
- získavať vedomosti z edukačných počítačových programov, riešiť jednoduché algoritmy,
- rozvíjať tvorivosť a estetické cítenie v grafických programoch,
- využiť v edukácii digitálne hračky.

2. Stupeň vzdelania, ktorý sa dosiahne absolvovaním školského vzdelávacieho programu

Predprimárne vzdelanie získa dieťa absolvovaním posledného ročníka vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v materskej škole. Predprimárne vzdelávanie ukončuje dieťa spravidla v školskom roku, v ktorom do 31. augusta dosiahne šiesty rok veku a dosiahne školskú spôsobilosť. Predprimárne vzdelávanie môže dieťa ukončiť aj vtedy, ak nedovršilo šiesty rok veku, ale podľa vyjadrenia príslušného školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie a všeobecného lekára pre deti a dorast môže plniť povinnú školskú dochádzku (predčasné zaškolenie dieťaťa na žiadosť rodičov). Dokladom o získanom stupni vzdelania je Osvedčenie o absolvovaní predprimárneho vzdelávania.

3. Vlastné zameranie školy

Z filozofie Národného programu výchovy a vzdelávania v SR Milénium vyplýva, že si deti musia zo škôl odniesť trvalejšie hodnoty ako sú vedomosti, a to sú postoje, záujmy, motivácia, hodnotový systém, rozvinuté kompetencie. Na realizáciu zmien v procese výchovy a vzdelávania požaduje predovšetkým využitie motivácie k učeniu, prehĺbenie emocionalizácie, uplatnenie autoregulácie, socializácie, kognitivizácie a kreativizácie človeka. Tvorivo-humanistický prístup orientovaný na rozvoj osobnosti dieťaťa je charakterizovaný rešpektovaním jedinečnosti osobnosti dieťaťa, požiadavkou na sebautváranie osobnosti, prežívania v procese výučby, komplexnosti rozvoja osobnosti, priority schopností a postojov.

Materská škola je **zameraná** implementáciu digitálnych technológií do edukácie realizovanou v oblastiach:

- **environmentála výchova**, ktorú môžeme pokladať za základ a východisko pre budúce vzdelávanie. Ciele sú zamerané na oboznamovanie sa s podstatou ekologických zákonitostí, rozvíjanie estetického cítenia a formovanie humánneho a morálneho vzťahu k ochrane a tvorbe životného prostredia. V rámci environmentálnej výchovy dieťa získava vedomosti, zručnosti a návyky, formuje sa jeho hodnotová orientácia, postoje a správanie.

- **regionálna výchova**, kde je našim cieľom priblížiť deťom svet vzdialený od súčasnej reality, odovzdať deťom múdrosti našich predkov a prebúdzajú v nich národnú hrdosť.
- **dopravná výchova** v materskej škole nie je o výučbe a znalosti dopravných značiek a pravidiel, ale predovšetkým o rozvoji všetkých zmyslov, ktoré dieťa ako účastník cestnej premávky nevyhnutne potrebuje. Snažíme sa o rozvíjanie schopnosti detí pozorovať, orientovať sa v dopravnom prostredí materskej školy a reflektovať/hodnotiť vzniknuté situácie z hľadiska bezpečnosti.
- **pohybová výchova**, aby deti predškolského veku v materskej škole využívali pravidelný a aktívny pohyb. Realizujeme ho výchovno-vzdelávacou organizovanou aktivitou zameranou na všetky pohybové svalové skupiny a charakterové vlastnosti. Aj voľnočasové aktivity organizované v MŠ a mimo nej rozvíjajú u detí potrebu pravidelného pohybu a radosť z neho.

Zámerom výchovného pôsobenia, filozofiou našej školy a podávaných projektov je vytvoriť **materskú školu otvorenú verejnosti** s úzkou spoluprácou rodičov a inštitúcií, ktoré sa podieľajú na výchove a vzdelávaní. Chceme umožniť deťom prežiť aktívne a šťastné detstvo tým, že im vytvoríme príjemné a priateľské prostredie, kde sa budú cítiť dobre, kde budú priateľské vzťahy, pochopenie a láska.

4. Dĺžka dochádzky a formy výchovy a vzdelávania

Materská škola s celodennou výchovou a vzdelávaním poskytuje deťom predprimárne vzdelávanie v čase od 6:30 do 17:00 hodiny na základe potrieb a požiadaviek zákonných zástupcov a súhlasného stanoviska zriaďovateľa. Dĺžka štúdia je niekoľkoročná, podľa požiadaviek zákonných zástupcov dieťaťa a kapacitných podmienok školy.

5. Učebné osnovy

Učebnými osnovami školského vzdelávacieho programu sú vzdelávacie štandardy vzdelávacích oblastí Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách.

<https://www.minedu.sk/svp-pre-materske-skoly>

VÝCHODISKÁ PLÁNOVANIA VÝCHOVNO-VZDELÁVACEJ ČINNOSTI

- Plánovanie výchovno-vzdelávacej činnosti vychádza z vlastných cieľov, poslania a zamerania MŠ, z analýzy výchovno-vzdelávacej činnosti za predchádzajúce obdobie, projektov prebiehajúcich v MŠ a z rozhodnutia pedagogickej rady.

Spôsob plánovania

- Na úrovni materskej školy vychádza plánovanie zo ŠVP a jeho výkonových štandardov.
- Na úrovni tried je plánovanie rozpracované na jeden týždeň pri akceptovaní minimálnej frekvencie opakovania vzdelávacích oblastí na jeden mesiac, ktoré je v odporúčaní rozvrhnutia vzdelávacích oblastí v ŠVP.
- Učiteľka v rámci výchovno-vzdelávacej činnosti v cielených vzdelávacích aktivitách vzájomne kombinuje a prelína vzdelávacie oblasti, zohľadňuje vývinové osobitosti detí, ich proces učenia sa, rešpektuje variabilitu detí a socio-kultúrne prostredie, z ktorého deti pochádzajú.
- Pri plánovaní učiteľka vychádza z dôkladného poznania vzdelávacích štandardov a výkonových úrovní detí a dokáže si voliť vhodné metódy, stratégie, formy a prostriedky pre svoju výchovno-vzdelávaciu činnosť.
- Výber vzdelávacích štandardov zo vzdelávacích oblastí v ŠVP (minimálne v rozsahu uvedenom v odporúčaní), aktivít a činností je v kompetencii učiteľky.

Špecifiká plánovania

- Do plánovania sa premieta profilácia MŠ ako aj realizácia projektov a súťaží, do ktorých je MŠ zapojená.
- Plánovanie prebieha v štyroch triedach, z ktorých sú dve heterogénne.
- Plánovanie na triedach prebieha v časovom úseku jedného týždňa v spolupráci a po dohode oboch učiteľiek .
- V MŠ plánujeme tematicky. Pri plánovaní vychádzajú učiteľky z ročných období a s nimi súvisiacich mesačných tém a týždenných podtém, ktoré si kolektív učiteľiek vytvoril spoločne. Nie sú však striktne dané a nemenné. Výber a časová ohraničenosť tém a podtém závisí od jednotlivých učiteľiek a záujmu detí.
- Pri plánovaní (na prehľadnosť, rýchle vyhľadávanie a zápis) využívame vlastné očíslovanie výkonových štandardov.
- Rozdelenie vzdelávacích štandardov na výkonové úrovne je v kompetencii učiteľiek a závisí od konkrétnej vedomostnej úrovne detí príslušnej triedy.

Výber výkonových štandardov viažucich sa ku každodenným aktivitám a činnostiam v MŠ, ktoré sa nemusia (ale môžu) osobitne plánovať v riadených aktivitách:

- Aktívne a spontánne nadväzuje rečový kontakt s inými osobami–deťmi i dospelými,
- reaguje na neverbálne signály (gestá, mimiku), udržuje očný kontakt, hlasnosť prejavu prispôsobuje situácii,
- používanie jazyka prispôsobuje sociálnym situáciám a vzťahom,
- pozná a dodržiava základné pravidlá vedenia dialógu,
- oslovuje menom rovesníkov v triede,
- pozná mená učiteliek v triede,
- predstaví sa deťom i dospelým,
- nadviaže adekvátny sociálny kontakt (verbálny i neverbálny) s inými osobami –deťmi i dospelými,
- volí vhodný pozdrav vzhľadom na aktuálnu situáciu,
- odzdraví primerane situácii,
- používa pozdrav, prosbu, poďakovanie, ospravedlnenie vzhľadom na aktuálnu situáciu,
- rešpektuje dohodnuté pravidlá spoločensky prijateľného správania,
- správa sa ohľaduplne k deťom i dospelým,
- spolupracuje v skupinovej činnosti na základe osobnostných predpokladov,
- sústreď sa na činnosť na základe zapojenia vôľových vlastností,
- dokončuje individuálnu alebo skupinovú činnosť,
- reaguje spoločensky prijateľným spôsobom na aktuálne prejavy emócií – pozitívne i negatívne,
- požiada o pomoc, keď si to situácia vyžaduje,
- poďakuje za pomoc od druhých,
- poskytne iným pomoc,
- obdarí druhých,
- podelí sa o veci,
- presadzuje sa v hre alebo v činnosti spoločensky prijateľným spôsobom
- nenásilne rieši konflikt,
- odmieta nevhodné správanie,
- uvedomuje si na elementárnej úrovni dôsledky svojho správania,
- pozná na elementárnej úrovni svoje práva a splniteľné povinnosti,
- má osvojené základné hygienické návyky (použitie toalety a toaletného papiera, umývanie rúk po použití toalety, umývanie rúk pred jedlom a po zašpinení sa atď.),
- ovláda základné sebaobslužné činnosti,
- aktívne sa zúčastňuje na príprave stolovania (desiata, obed, olovrant), používa príbor a dodržiava čistotu pri stolovaní,
- udržiava poriadok vo svojom okolí.

6. Vyučovací jazyk

Vyučovacím jazykom, v ktorom sa realizuje predprimárne vzdelávanie v našej materskej škole, je štátny jazyk na území Slovenskej republiky – slovenský jazyk.

7. Spôsob, podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania a vydávanie dokladu o získanom vzdelaní

Predprimárne vzdelávanie v materskej škole ukončuje dieťa:

- spravidla v školskom roku v ktorom do 31. augusta dovŕšilo šiesty rok veku a dosiahlo
- školskú spôsobilosť, ak nedovŕšilo šiesty rok veku, ale na základe vyjadrenia príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie a všeobecného lekára pre deti a dorast môže plniť povinnú školskú dochádzku – predčasné zaškolenie dieťaťa na žiadosť rodičov.

V závere predprimárneho vzdelania dieťa môže získať Osvedčenie o absolvovaní predprimárneho vzdelávania ako doklad o získanom stupni vzdelania, ktoré vydáva materská škola spravidla koncom kalendárneho mesiaca jún príslušného školského roka počas slávnostného ukončenia školského roka spojeného so slávnostnou rozlúčkou s predškolákmi. Rozlúčka je spojená s programom, fotoprezentáciou, slávnostným odovzďávaním osvedčenia, darčiekov, programu detí z nižších tried pre predškolákov a slávnostným sprievodom v okolí MŠ.

Deťom, o ktorých materská škola vie, že budú mať odložené plnenie povinnej školskej dochádzky a budú navštevovať materskú školu aj v nasledujúcom školskom roku, sa osvedčenie o absolvovaní predprimárneho vzdelávania nevydáva.

8. Personálne zabezpečenie

Výchovno-vzdelávaciu činnosť v materskej škole vykonáva 8 učiteľov predprimárneho vzdelávania (vrátane riaditeľky), ktorí spĺňajú:

- podmienky odbornej a pedagogickej spôsobilosti v súlade s platnou legislatívou,
- v každodennej pedagogickej práci preukazujú odborné a pedagogicko-psychologické spôsobilosti,
- sú schopní profesijného a osobnostného rozvoja,
- ako súčasť kolektívu sú schopní vzájomnej efektívnej a ľudsky podporujúcej komunikácie a spolupráce.

Vedúci pedagogickí zamestnanci:

- vytvárajú predpoklady pre fungujúce, motivujúce a spolupracujúce spoločenstvo v škole s náročnou profesionálnou klímou a podporujúcim prostredím,
- starajú sa o svoj odborný a osobnostný rast, ako aj všetkých členov kolektívu a vytvárajú preň podmienky.

Výchovno-vzdelávaciu činnosť v materskej škole vykonávajú učiteľky predprimárneho vzdelávania, ktoré spĺňajú podmienky odbornej a pedagogickej spôsobilosti v súlade s platnou legislatívou. Kvalifikovanosť učiteľiek je 100%-ná.

Väčšia časť samostatných pedagogických zamestnancov má ukončené vysokoškolské vzdelanie 2. stupňa (Mgr., PaedDr.), ostatní majú úplné stredné odborné vzdelanie v požadovanom odbore. Všetci zamestnanci sa aktívne zdokonaľujú a prehľbujú si svoje profesijné kompetencie v rámci kontinuálneho vzdelávania. Jedna pani učiteľka hrá na saxofóne, čo prezentuje na verejných aktivitách. Jedna pani učiteľka rozvíja schopnosti detí v pohybových činnostiach a tanci. Traja pedagogickí zamestnanci majú 2. atestáciu a dvaja majú 1. atestáciu. Riaditeľka má pravidelne dopĺňané inovačné funkčné vzdelávanie.

9. Materiálno - technické a priestorové podmienky

Materská škola je štvortriedna. Jedná sa o účelové zariadenie, ktoré spĺňa hygienické požiadavky. Je vybavená účelovým nábytkom prispôbeným bezpečnostným požiadavkám detí, je vymaľovaná pastelovými odtieňmi farieb. Ku každej triede je pričlenená spálňa, šatňa, sociálne zariadenie spojené s umyvárňou. Sociálne zariadenie je výškou prispôbené deťom. Hračky spĺňajú tiež hygienické, bezpečnostné a estetické normy. Didaktické pomôcky sú v triedach alebo kabinetoch, digitálna technika - DT je implementovaná každodenne do VVČ, je umiestnená v triedach v digitálnych kútikoch, ktoré sú dostupné deťom.

Usporiadanie triedy umožňuje dieťaťu:

- komunikáciu pri spoločných činnostiach v hrových skupinách,
- voľný styk s najbližším okolím,
- prístup k hračkám a pomôckam,
- plánovať a vytvárať hrové prostredie podľa vlastného zámeru,
- poznať vlastné pracovné tempo a umožniť mu uvedomiť si vlastné možnosti,
- ponechať vlastný výtvor v prostredí,
- tvoriť podľa vlastných predstáv na základe samostatného rozhodovania sa pri výbere činností,
- bezpečnosť, hygienické, funkčné a estetické prostredie,
- dodržiavanie vopred stanovených pravidiel deťmi a učiteľmi pri ukladaní hračiek a pri manipulácii s predmetmi, učebnými pomôckami.

Ciele:

- Usilovať sa o vytváranie dobrých podmienok pre plynulý chod školy a bezpečnú nerušenú prácu.
- Dbieť na bezpečnosť, hygienu a estetizáciu prostredia materskej školy.
- Akceptovať a dodržiavať rozpočet a hospodárne využívať finančné neinvestičné prostriedky od rodičov a Združenia rodičov MŠ.
- Rozvíjať spoluprácu s inými organizáciami – firmami, využívanie projektov na spolufinancovanie MŠ.
- Postupne dopĺňovať didaktickú a digitálnu techniku, učebné pomôcky, hračky a zvyšovať úroveň školy zakúpením nového nábytku.
- Zabezpečiť ochranu tried.
- Zamerať sa na zlepšenie úrovne školského dvora – vytvoriť učebňu v prírode.
- Naďalej spolupracovať a korešpondovať s Miestnym úradom pri väčších opravách.

10. Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Problematika zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní je podrobne rozpracovaná v školskom a prevádzkovom poriadku materskej školy.

11. Vnútorý systém kontroly a hodnotenia detí/zamestnancov

Vnútorý systém kontroly a hodnotenia detí a vnútorý systém hodnotenia zamestnancov školy je podrobne rozpracovaný v ročnom pláne vnútornej kontroly školy.

12. Požiadavky na kontinuálne vzdelávanie pedagogických zamestnancov

Problematika kontinuálneho vzdelávania pedagogických zamestnancov je podrobne rozpracovaná v ročnom pláne kontinuálneho vzdelávania pedagogických zamestnancov.

Dodatok ŠkVP Tvorilkovo Predčitateľská gramotnosť

Doplnené: 20.9.2016

PREDČITATEĽSKÁ GRAMOTNOSŤ

Pod pojmom **predčitateľská gramotnosť** budeme rozumieť **súbor schopností, vedomostí a poznatkov, ktoré sa u dieťaťa rozvíjajú ako základ jeho schopnosti vyvodzovať z textov rôzneho charakteru význam** (Petrová, 2012, s.6). Môžeme povedať, že dieťa sa kontaktuje s písanou kultúrou, ktorej úlohou je sprostredkovať mu znalosti, schopnosti a skúsenosti potrebné na to, aby sa mu písaný text stal zdrojom informácií, ktoré si môže prepojiť s osobným alebo spoločenským životom. Snahou učiteľa má byť, aby poskytoval dieťaťu zmysluplné aktivity, ktoré vzbudzujú jeho záujem a súčasne rozvíjajú celú osobnosť dieťaťa.

V predškolskom veku je dôležité, aby sa dieťa zoznámilo so zmyslom a cieľom čítania skôr ako s jeho formálnym kódom. Jeho predstavy o čítaní majú byť späté s významom a porozumením, spolu so zážitkom a predchádzajúcimi skúsenosťami. Pri písaní sa uprednostňuje vlastná expresia spojená s vyjadrením zážitkov a myšlienok s komunikačným odkazom.

Rozvoj gramotnosti postupuje od obsahu k forme, od porozumenia v širšom kontexte k spresňovaniu významov a chápaniu pojmov a neskoršiemu osvojovaniu kódov a pravidiel transkripcie a ortografie.

Z hľadiska rozvoja literárnej a jazykovej gramotnosti v predškolskom veku spĺňa požiadavky ich vzájomného prepojenia model podľa Anne van Kleeckovej. Ako uvádza Petrová (2012, s.14): „*Základom tohto modelu je presvedčenie, že čítanie je procesom, ktorý vyžaduje koordináciu viacerých, súčasne prebiehajúcich aktivít. Tie môžeme vidieť zasadené do štyroch hypotetických oblastí poznatkov, schopností a skúseností (tzv.procesorov), ktoré sú zodpovedné za spôsob, akým narábame s tlačou. Kontextový a významový procesor sú zodpovedné za spracúvanie významov, ortografický a fonologický procesor za spracúvanie formy.*“

Kontextový procesor

Kontextový procesor súvisí s interpretáciou textu. Vychádza zo samotného poznania jedinca o obklopujúcej realite a schopnosti vypovedať o nej prostredníctvom jazyka. Opiera sa o skúseností a predchádzajúce poznania jedinca o svete. Táto oblasť zodpovedá za vytváranie súvislostí medzi textom a predchádzajúcimi skúsenosťami na úrovni významu. Na základe toho dieťa potrebuje poznať aspoň na nevedomejšej (implicitnej) úrovni gramatický princíp jazyka, poznať schému a štruktúru textov (mať tzv. naratívne schopnosti), vedieť a poznať knižné konvencie, mať zmysel pre fiktívnosť a symboliku. Jeho spôsoby rozvíjania sú rôzne. Popri čítaní sú to dialógy, rozhovory o prečítanom, otázky, odpovede, rekapitulácia obsahu, vyvodzovanie, predvídanie, súhrn faktov, poznatkov, vysvetľovanie a pod.

Významový procesor

Zodpovedá za identifikáciu významu viazaného na slovo v texte a špecifický charakter slovnej zásoby. Umožňuje rozlišovať významy slova používaného v rôznych súvislostiach. Ide nielen o obohacovanie slovnej zásoby o nové termíny ale aj o schopnosť slov správne a zmysluplne pričleniť k udalostiam a objektom. Procesor zahŕňa aj špecifickú slovnú zásobu jedinca spojenú s knižnou kultúrou a čítaním (ide napr. o slová ako kniha, strana, písmeno, slovo a pod.) a taktiež súvisí s formovaním konceptu slova (schopnosti vyčleniť slovo vo vete, uvedomiť si ho, odlíšiť slovo od neslova, čo je slovo a čo iba zhluk hlások bez významu, rozhodnúť či je slovo dlhé alebo krátke). Toto poznanie umožňuje dieťaťu porozumieť tomu, že slovo môže mať viac významov.

Rozvíjať ho možno čítaním, opismi, rozhovormi, vysvetľovaním významov slov, opakovaním ťažkých slov, komentovaním a inými aktivitami.

Fonologický procesor

Fonologický procesor súvisí s uvedomením si prepojenia medzi formou slova a jeho významom. Tieto procesy sa týkajú prepojenia zvukovej roviny reči v súvislosti s poznávaním písanej reči. Najvýznamnejšou je oblasť fonologického uvedomovania. Ide o schopnosť uvedomovania si najmenších jednotiek zvukov reči (foném) a vedome s nimi manipulovať (odoberaním, pridávaním, zámenou alebo nahrádzaním). Výsledkom sú rozličné analyticko-syntetické činnosti. Uplatňujú sa tu rôzne hry so slovami, rýmovačky, vytlieskanie rytmu, slabikovanie, počítanie, počúvanie a identifikácia začiatkových a koncových hlások a pod.

Ortografický procesor

Ortografický procesor zodpovedá za rozpoznávanie formálnej stránky písanej podoby jazyka, predovšetkým písmen a tzv. konvencií tlače. Ide o poznanie vzťahu medzi fonémou a grafémou.

Identifikácia grafém nespočíva len v mechanickom poznaní písmen abecedy, ale aj v schopnosti identifikovať vzťah medzi konkrétnym písmenom a konkrétnou hláskou. Dieťa si uvedomuje, že najmenšiu jednotku reči je možné graficky zaznamenať, zapísať. Na úrovni poznania konvencií tlače je dieťa schopné správne narábať s knihou, rozlíšiť text od ilustrácie, nájsť začiatok a koniec textu, odseky, pomenovať čo je obal, že knihu čítame zľava doprava, rozpoznať členenie textu, interpunkčné znamienka atď.

Pri rozvíjaní tohto procesora je možné využiť blízku účasť dieťaťa na čítaní, ukazovanie čítaného textu prstom, odkresľovanie písmen, odpisovanie slov a iné aktivity.

„Anne van Kleecková zdôrazňuje, že v počiatočných obdobiach výučby čítania (období rozvíjania pregramotnosti) je dôležitá tak forma tlače, ako aj jej význam“(Petrová, 2012, s.37). Z toho vyplýva, že text, ako nositeľ významu je reprezentovaný formou.

Rozvoj predčitateľskej gramotnosti

Pod pojмами **predčitateľská gramotnosť**, či počiatočná čitateľská a počiatočná pisateľská gramotnosť rozumieme kompetenciu dieťaťa objavovať vo svojom bezprostrednom okolí všetko, s čím súvisí svet písma a čísel, schopnosť reagovať na

čítaný text, porozumieť mu, zreprodukovať ho, napodobňovať a graficky zaznamenať to, čo vidí.

V materskej škole sa predčitateľská gramotnosť dieťaťa rozvíja kontinuálne prostredníctvom prípravy na zvládanie procesov čítania a písania v základnej škole a podporou objavného čítania a písania v sociálnej interakcii a v komunikácii.

Gramotnosť v ponímaní predškolského vyučovania neznamená učiť sa písať a čítať, ale je chápaná ako komplex vzájomne prepojených a rovnocenných zložiek – *rozprávanie, počúvanie, vzájomná komunikácia, stretávanie sa s písmom v písanej a čítanej forme.*

Primárne ciele rozvoja predčitateľskej gramotnosti

- počúvať aktívne a s porozumením myšlienky a informácie
- vyjadrovať sa a komunikovať svoje myšlienky, názory, skúsenosti a poznatky,
- voliť primeraný a kreatívny spôsob komunikácie vzhľadom na situáciu,
- objavovať svet písmen a čísel, rozlišovať niektoré symboly, rozumieť ich významu,
- vedome vytvárať vzťah ku knihám, k detskej literatúre a k časopisom, k encyklopédiám a ku knižnému svetu,
- rozvíjať spôsobilosti napomáhajúce k vytváraniu počiatočného čítania a písania,
- hľadať a objavovať súvislosti medzi jednotlivými informáciami,
- prostredníctvom zážitkovej metódy rozvíjať osobnosť dieťaťa

Metódy predčitateľskej gramotnosti

Rozvoj predčitateľskej gramotnosti v materských školách sa realizuje uplatňovaním inovatívnych špecifických metód, rozvíjaním aktívneho počúvania s porozumením, čítaním rozprávok, veršov, príbehov s detským hrdinom, spoluprácou so školskými knižnicami a pod.

V neposlednom rade ide najmä o podnetné prostredie, plné písmen a číslíc, rôzne centrá gramotnosti, písacie potreby, knižný fond, časopisecká literatúra a mnoho ďalších.

Okrem metód rozvíjajúcich predčitateľskú gramotnosť, ako sú **metóda lona, metóda kalendár, metóda slovná banka, metóda tvorby pravidiel, metóda tvorby kníh a časopisov, metóda tvorby pojmovej mapy, metóda tajničky či maľovaného čítania, menovky** detí na skrinkách, či označenie detských portfólií, označenie výtvarných a iných produktov menami detí.

K ďalším **metódam** rozvíjania predčitateľskej gramotnosti, ktoré v našej materskej škole využívame sú:

- Rôzne informačné tabule a postery
- Dať myšlienku do slov, slová na papier - zaznamenávame myšlienky detí
- Písanie denníkov pomocou dospelého – Kniha priateľstva
- Ranné odkazy
- Hlasné čítanie
- Zapisovanie detských výrokov
- Výtvarné a dramatické stvárnenie

Primárna metóda počiatocnej čitateľskej gramotnosti

Práca s detskou knihou je primárnou metódou počiatocnej čitateľskej gramotnosti.

Prostredníctvom knihy má dieťa možnosť spoznať:

- druh knihy – rozprávková, detská encyklopédia, slovník, leporelo,
- súčasti knihy – listy, iné pomôcky – šablóny, záložky,
- postupnosť strán vyjadrenú číslami,
- smerovú orientáciu pri čítaní zhora nadol, zľava doprava.
- vlastnosti obalov kníh, umiestnenie a podoby názvov kníh a nadpisov,
- meno autora,
- meno ilustrátora,
- rozlíšiť, čo je písaný text, čo fotografia, obrázok, ilustrácia, kde sú písmená, slová, medzery medzi slovami...

Metódy fonematického uvedomovania

- Metóda rytmizácie slabík,
- Metóda tvorby slabičnej schémy (zakresľovanie slabík oblúčikmi),
- Metóda rozlišovania a zakresľovania krátkych a dlhých slabík,
- Metóda hlásulienok (rozlišovanie hlások v slove),
- Metóda tvorby okienok (určovanie počtu hlások v slove).

PROJEKT Z ROZPRÁVKY DO ROZPRÁVKY

Projekt prinesie deťom predškolského veku poznatky o klasických rozprávkach formou dramatizácie, pantomímy a hrania rolí. Školský rok 2016/2017 je Ministerstvom školstva SR vyhlásený rokom predčitateľskej gramotnosti. Najprirodzenejšia forma rozvíjania predčitateľskej gramotnosti detí v predškolskom veku je priblíženie literárneho textu a práca s ním. Deťom priblížime rozprávky v prozaickej a poetickej forme. Pri práci s knihou, si vytvoria citový vzťah k postavám rozprávok, precítia ich charakterové vlastnosti a vyjadria ich gestami a pohybom. Kolektívy detí a pani učiteľiek jednotlivých tried pripravujú ostatným deťom dramatické hádanky/etudy z klasických rozprávok a vytvoria kulisy a bábky. V spolupráci s rodičmi vytvoríme kostýmy a čiapky pre jednotlivé postavy z rozprávok. Program odprezentujeme deťom regionálnych materských škôl a deťom 1. stupňa ZŠ.

Vybrané rozprávky:

Šípková Ruženka

Koza rohatá a jež

Pod hríbikom

Medovníkový domček

Snehulienka a sedem trpaslíkov

Zámoček

Červená čiapočka

Tri prasiatka

O repe

Kozliatka

Janko Hraško

Pampúšik

Termín: marec-jún 2017

Zodpovedné: celý kolektív

OTVORENÁ HODINA S TÉMOU PREDČITATEĽSKÁ GRAMOTNOSŤ

Termín: február 2017

Zodpovedné: triedne učiteľky

Použitá literatúra:

PETROVÁ, Z. (2012). Plánovanie výučby v oblasti rozvíjania predčitateľskej gramotnosti. Bratislava. MPC

PETROVÁ, Z., FILAGOVÁ, M. (2011). Oblasť jazykovej gramotnosti vo vzdelávaní učiteľov pre MŠ. Bratislava: Iura Edition

Aktivity na rozvoj predčitateľskej gramotnosti 1.trieda

Projekt: Ako psíček a mačička prišli do škôlky

Psíček a mačička sa vybrali do škôlky navštíviť deti, pozrieť sa ako si v škôlke nažívajú a porozprávať im ich zážitky. Psíček a mačička čítajú svoje zážitky z knihy, ktorú o nich napísal spisovateľ Jozef Čapek. Deti čítajú svoje obľúbené knihy psíčkovi a mačičke.

Tento projekt je zameraný na predčitateľskú gramotnosť, ktorého realizácia je naplánovaná na pol roka. Deti sa hrovou formou oboznamujú s predčitateľskou gramotnosťou, s počiatočným čítaním a písaním. Aktivity zamerané na rozvoj predčitateľskej gramotnosti sú zamerané pre vekovú skupinu 3-4-ročných detí

Ciele rozvoja predčitateľskej gramotnosti:

- počúvať aktívne a s porozumením myšlienky a informácie,

- vyjadrovať sa a komunikovať svoje myšlienky, názory, skúsenosti a poznatky,
- voliť primeraný a kreatívny spôsob komunikácie vzhľadom na situáciu,
- objavovať svet písmen a čísel, rozlišovať niektoré symboly, rozumieť ich významu,
- vedome vytvárať vzťah ku knihám, k detskej literatúre a k časopisom, k encyklopédiám a ku knižnému svetu,
- rozvíjať spôsobilosti napomáhajúce k vytváraniu počiatočného čítania a písania,
- hľadať a objavovať súvislosti medzi jednotlivými informáciami,
- prostredníctvom zážitkovej metódy rozvíjať osobnosť dieťaťa.

Čiastkové ciele:

- viesť deti k vytvoreniu citového vzťahu ku knihám, literatúre, k encyklopédiám a časopisom,
- poznať niektoré rozprávkové knihy,
- podieľať sa na vytvorení spoločnej výstavky kníh,
- komunikovať otvorene bez bariér,
- prijať názorovú odlišnosť
- Voľne reprodukovať pomocou obrázkov príbeh
- Poznať začiatkové písmeno svojho mena

Realizácia projektu:

Úvod: Motivácia pre deti sú maňušky Psíčka a Mačičky, ktorí prišli k deťom a chcú deťom vyrozprávať svoje zážitky, ktoré sú zapísané v ich knihe. Psíček a Mačička poprosia deti, aby aj oni im priniesli nejaké knihy, ktoré oni rady čítajú. Na úvod sa deti predstavia a vyrobia domček, v ktorom bývajú, kde každé dieťa bude mať svoje okienko s fotkou a začiatkovým písmenom svojho mena. Deti výtvarne znázornia domček psíčka a mačičky a aj samotného psíčka a mačičku.

Všetky práce, ktoré budú vystavované v priestoroch šatne a triedy.

Január

O psíčkovi a mačičke, ako písali list dievčencom do Ružomberka

Metóda hlasného čítania

Deti počúvajú s porozumením rozprávku, ktorú učiteľka nahlas číta a ukazuje ilustrácie v knihe.

Metóda riadeného rozhovoru: Aké bolo ročné obdobie v rozprávke? Čo všetko robíme v zime? Aké je počasie v zime? Čo si obliekame v zime?

Metóda maľovaného čítania: Deti s pomocou učiteľky píšú list na tému zimné radovánky vo forme maľovaného čítania.

Metóda hry na poštu

Deti sa hrajú na poštu, „píšu,, pohľadnice, listy, vkladajú ich do obálok, pečiatkujú ich písmenkami, dokresľujú a vkladajú do poštovej schránky. Pri tejto aktivite rady prepisujú rôzne symboly, číslice, písmená, či slová.

Február

O chlapcoch z Trenčína

Metóda hlasného čítania:

Hlasné čítanie rozprávky. Rozhovor Čo robili chlapci v rozprávke? Ako sa hráš ty? S kým sa najradšej hráš?

Metóda dramatizácie: deti hrajú rôzne hudobno-pohybové hry, učia sa riekanky, básničky, spievať pesničky. Všímajú si rým. Rytmizujú riekanky hrou na tele na nástrojoch Orffovho inštrumentára.

metóda fonematického uvedomovania:

rozklad slov na slabiky, využívať riekanky

Cvičenia, ktorými rozvíjame motoriku artikulačných orgánov - precvičenie jazyčka a správnej výslovnosti hlások prostredníctvom básní.

Marec

Ako našli bábiku, ktorá tento plakala

Metóda hlasného čítania-

Čítanie rozprávky učiteľkou. Deti voľne reprodujú rozprávku.

Rozhovor o tom ako sa správame k svojim hračkám, k hračkám v MŠ. Starostlivosť o hračky, upratovanie hračiek

Metóda hry „Na Mamičky“ - Starostlivosť o bábätko.

Metóda rozvoja zrakovej pamäte- Učiteľka deťom ukáže obrázky – vykladá na magnetickú tabuľu. Obrázky nepomenuje, a poprosí aj deti, aby si ich pamätali len očami a nepomenovali ich. Predkladá ich zľava doprava. Keď ich všetky vyloží ukáže

ešte raz bez slova na každý obrázok. Následne obrázky otočí, a deti majú v rovnakom poradí vyložiť pred seba tie isté

Vytvorenie pravidiel triedy- ako sa hráme s kamarátmi, ako zaobchádzame s hračkami. Sleduje kamarátov, či šetrne zaobchádzaj s hračkami v triede. Prinesieme si svoju obľúbenú hračku s ktorou sa podelíme s kamarátmi.

Apríl

Ako si psíček roztrhol gaťky

Metóda spoločného čítania

Prečítanie rozprávky učiteľkou nahlas .

Metóda tvorby Komiksu- výtvarné stvárnenie rozprávky v podobe komiksu. Deti vymýšľajú text do bublín, učiteľka detské výroky zapisuje.

Metóda nalepovania písmen

na veľký formát papiera.

Deti nalepujú slová podľa predlohy z nastrihaných písmen pod obrázky.

Máj

O psíčkovi a mačičke, ako umývali dlážku

Metóda lona- čítanie rozprávky. Hra s geometrickými tvarmi- navrhujeme dlážku.

Rozhovor o upratovaní. Čo potrebujeme na upratovanie- vytvoriť pojmovú mapu.

Pomenovať jednotlivé predmety.

Analyticko-syntetická metóda-

rozklad slov na slabiky, hádanky,

metóda fonematického uvedomovania : vymýšľanie slov na rovnaké začiatkové písmeno (učiteľka vymýšľa slová a poukazuje že si majú vysloviť prvú hlásku, deti sa pokúšajú tiež vymýšľať slová) Slová sú sprevádzané ukázkou obrázkov a tiež začiatkového písmena.

Ako si psíček s mačičkou piekli tortu

Metóda spoločného čítania.

Spoločne si prečítame rozprávku. Pokúsime sa o spoločnú reprodukciu textu, pričom využívam obrázky z knihy.

Metóda brainstormingu.

Čo všetko pridáme do našej spoločne vyrobenej torty – popremýšľajte..

Nápady a návrhy detí zapisujem na interaktívnu tabuľu pod seba.

Metóda pojmovej mapy.

Návrhy detí, čo pridáme do našej torty si deti samé zakreslia do pojmovej mapy, ktorú vytvoríme na veľkom formáte papiera.

Metóda jazykovej skúsenosti.

Ako ste pripravovali spoločne s mamičkou jedlo? (výpovede detí zapisujem na veľký hárok papiera).

Jún

O pyšnej nočnej košiel'ke

Metóda hlasného čítania- Rozhovor o priateľstve. Pomenovanie dôvodov, prečo sa nechcela chudobná nočná košiel'ka s bohatou nočnou košiel'kou hrať. Hra Kamaráta mám. Mám ručníček mám a iné.

Deti navrhujú nočné košiel'ky . precvičujú si farby a geometrické tvary.

Záver

Všetky práce majú deti k dispozícii na výstavke v triede a v šatni, čím vytvoríme podnetné prostredie na rozvoj predčitateľskej gramotnosti.

Deti priebežne nosia svoje obľúbené knihy, ktoré si čítame, rozprávame sa o nich.

Výtvarne stvárňujeme prečítanú rozprávku a postupne vytvárame knihu našich spomienok „Rozprávko“.

**Aktivity na rozvoj predčitateľskej gramotnosti 2. trieda
počas školského roku 2016/2017**

Na sviatok detí z druhej triedy (narodeniny, meniny) venovať sa:

1. menu dieťaťa

Meno dieťaťa: Pr. „Adam“ –začínajúce písmeno A

- v tematických aktivitách, edukačných hrách („Chodím, hľadám“, hádanky...) vyhľadávať predmety, hračky, obrázky so slovami začínajúcimi na písmeno A
- obkresľovať/ pokúsiť sa napísať písmeno podľa predlohy, vyfarbiť pracovný list s obrázkom, začínajúcim sa na dané písmeno
- poskladať písmeno rozstrihané na časti podľa predlohy
- naučiť sa báseň na dané písmenko „Maľovaná abeceda“

2. mesiacu v ktorom má sviatok

Mesiac, kedy má dieťa sviatok- zopakovanie mesiacov v roku (vymenovať začínajúce písmenká)

3. ročnému obdobiu v akom sa dieťa narodilo, resp. má sviatok

Ročné obdobie, kedy má dieťa sviatok – zopakovanie období (vymenovať začínajúce písmenká).

4. Pojmovému mapovaniu ročných období, mesiacov, sviatkov detí - napísať k danému mesiacu keď má sviatok- meno dieťaťa/fotku/.

Aktivity na rozvoj predčitateľskej gramotnosti a čítania s porozumením

**Podporovanie záujmu o knihy a čítanie v 4.A
počas školského roku 2016/2017**

- **vytvorenie knihy** - Hádanky - opisovanie hádaniek, kreslenie a lepenie obrázkov na danú hádanku
- **vytvorenie plagátov** s prediktabilným textom podľa témy - jednoduchý a pravidelne sa opakujúci text deti hovoria spamäti, posledné slovo bude zmenené s iným s obrázkom
- **vytvorenie Maľovaného čítania** - namiesto jednoznačného slova je nakreslený obrázok, ktorý dopĺňa písaný text
- **kreslenie a písanie príbehov** - dieťa nakreslí obrázok na danú

tému a porozpráva príbeh

- **hra s riekankou - slovná banka** - známa riekanka sa napíše veľkými tlačenými písmenami na papier, ktorý sa rozstrihá na kartičky (na slová básne), detí skladajú kartičky tak, aby vytvorili riekanku podľa vzoru

Aktivity na rozvoj predčitateľskej gramotnosti a čítania s porozumením

4.B počas školského roku 2016/2017

- **Aktivita: KAMARÁTKA ŽOFKA**

Ciele ŠVP:

- Vyslovuje správne, zreteľne a plynule všetky hlásky a hláskové skupiny.
- Rozumie spisovnej podobe jazyka.
- Vníma a vie primerane vysvetliť rozdiel medzi poéziou (básničkou) a prozaickými žánrami.
- Identifikuje niektoré písmená abecedy.
- a iné.

Popis aktivity: Každý týždeň sa jedno dieťa naučí doma (cez víkend) báseň na vylosované písmenko (vždy si vylosuje dvojicu písmen). Na začiatku

nasledujúceho týždňa prednesie tieto básne deťom a pokúsi sa naučiť ich ostatné deti.

(pozn. písmená a básne budú z knihy *Veselá abeceda* od Ivony Duričovej)

Deti sa budú postupne oboznamovať so všetkými písmenami abecedy. Písmená budú deti využívať aj v iných aktivitách a činnostiach počas celého týždňa napr. obkresľovať, vytvárať dvojice rovnakých písmen pomocou kresliaceho tabletu (neskôr ich použiť ako podložky pod BeeBot, kartičky pexesa), modelovať, dokresľovať a pod.

V závere týždňa po osvojení si dvojice písmen, túto dvojicu si zakreslíme resp. opečiatkujeme na bruško Stonožky Žofky. Takto budú postupne pribúdať písmená na bruškách stonožky.

Realizácia: týždenne do konca školského roka

• **Aktivita : TRIEDNY ČASOPIS**

Ciele ŠVP:

- Na základe ilustrácie rozpráva vlastný jednoduchý príbeh.
- Uvažuje nad informáciami prezentovanými prostredníctvom informačno-komunikačných technológií, porovnáva ich s vlastnou skúsenosťou a s tým, čo vie z iných zdrojov.
- Reprodukuje stručne obsah prečítaného textu.
- Dokáže jednoducho vysvetliť, prečo je písaná reč dôležitá a uvedie jednoduché príklady.
- Formuluje gramaticky správne jednoduché rozvité vety a súvetia.
- a iné

Popis aktivity: Deti si spoločne vytvoria týždenný časopis, v ktorom počas týždňa zobrazia, „popíšu“ udalosti, zážitky a témy, s ktorými sa oboznámili, čo všetko sa naučili a pod.

Spoločne vymyslia názov časopisu a taktiež sa budú spoločne podieľať na jeho tvorbe. Využijú kreslenie, fotografie, písaný text a pod. Do časopisu budú môcť deti „prispevať“ v priebehu týždňa kedykoľvek.

Realizácia: druhý polrok školského roka

Ďalšie aktivity a činnosti v triede na podporu predčitateľskej gramotnosti realizované priebežne:

- **Maľované čítanie** – deti dotvárajú text napr. piesne, básne obrázkami
- **Tajničky** – dopĺňajú tajničky vytvorené učiteľkou (alebo deťmi) na PC
- **Pojmové (obrázkové) mapovanie** – obrázkový materiál doplnený textom
- **Kuchárska kniha a recepty** – deti vymýšľajú vlastné recepty a dopĺňajú ich ilustráciou (práce na IT a Kresliaci tablet)
- **Malý záhradník a pestovateľ** – názvoslovie a označovanie rastlín, popis experimentov, pokusov a postupov pri pozorovaní a skúmaní
- **Triedna pošta** – „písanie“ adres na listy, pohľadnice, blahoželanía k sviatku, pozvánky na oslavu a pod.
- **Detektív PÍSMENKO** – deti budú vyhľadávať rôzne nápisy a názvy v okolí MŠ na budovách, značkách, oznamovacích tabuliach, fotografovať ich a využívať ich na hry so slovami, hádanky, dokresľovanie a pod.

Návrh aktivít pre všetky triedy:

- **Divadielko pod altánkom** – každá trieda pripraví krátke divadelné predstavenie pre deti MŠ
- **Písmenková olympiáda** – pre deti MŠ – hádanky z rozprávok, kognitívne a pohybové aktivity

Dodatok ŠkVP Tvorilkovo Finančná gramotnosť

Doplnené: 20.8.2018

Metódy a formy práce so zameraním na finančnú gramotnosť

Výchovno-vzdelávacia činnosť finančnej gramotnosti má svoje špecifiká a odlišnosti. Práve preto tu môžeme uplatňovať najrôznejšie inovatívne metódy vyučovania, ktoré ocenia nielen deti, ale i učitelia. Metódy sami osebe sú použiteľné pre edukačné činnosti v rôznych oblastiach. Je potrebné však počítať s tým, že vyžadujú dlhšiu a väčšiu prípravu. Niektoré dokonca vyžadujú skúsenosti a umenie improvizácie. Odmenou za prácu navyše však bude väčšia radosť z edukácie jednoduchšie zapamätávanie si, zvýšená interaktivita v aktivitách a praktické precvičenie preberaných tém. Pre metódy by malo vo všeobecnosti platiť:

Názornosť. Poskytované informácie by mali byť názorné, dobre viditeľné a mali by sa opierať o poznatky a skúsenosti detí. To platí pre vytváranie prezentácií, pojmových máp a podobne.

Jednoduchosť. Jednotlivé témy by mali nadväzovať na znalosti, resp. skúsenosti detí. Pojmy používané v aktivitách by mali deti poznať a mali by rozumieť ich významu.

Aktivita detí. Deti by mali sami aktívne vystupovať, skúšať si uvádzané situácie, diskutovať a podobne.

Tempo a čas aktivít. VVČ by mali byť dynamické, ale s ohľadom na porozumenie preberaných súvislostí. To platí ako pre celú triedu, tak i pre jednotlivcov.

Zmyslupnosť. Deti by mali vidieť zmysel v tom, čo sa učia. Mali by si uvedomovať, prečo je finančná gramotnosť dôležitá.

Využitelnosť. Využitelnosť sa týka najmä informácií, ktoré deti v rámci finančnej gramotnosti získavajú. Tieto informácie by mali byť prakticky využiteľné, čo súčasne vedie k lepšiemu zapamätaniu.

Dôležitosť. Nie všetky informácie sú pre deti dôležité. Preto by sa mali naučiť rozpoznať, ktoré informácie by si vo vlastnom záujme mali osvojiť.

Finančné vzdelávanie je orientované na rozvíjanie zručností pre uplatnenie v živote, a preto by malo byť s každodenným životom úzko previazané. Je vhodné pripraviť také aktivity, ktoré umožňujú relatívne autentický zážitok finančnej situácie a ktoré vedú k osvojeniu stratégií zodpovedného rozhodovania.

Na tento účel odporúčame najmä heuristickú metódu, resp. metódu riešenia problémov a situačné metódy.

Heuristická metóda býva často charakterizovaná ako metóda učenia objavovaním. Deťom sa nepredkladajú hotové fakty alebo výsledky, ale sú podnecovaní, aby sami hľadali riešenia. Situačné metódy majú veľmi blízko k životnej realite. Ich podstatou je riešenie istej problémovej situácie, ktorá je zrkadlom skutočnej udalosti. Deti potom používajú svoje vedomosti a zručnosti, pracujú s informačnými zdrojmi, ale zohľadňujú aj svoje skúsenosti, názory a postoje. Spoločne diskutujú o možných riešeniach, hľadajú ich výhody a nevýhody a rozhodujú sa, ktoré riešenie je za daných podmienok najlepšie. Dôležitá je podpora objavovania a samostatného riešenia problémových situácií. Dávať deťom kreatívne problémové otázky a úlohy, ktoré sa ich bezprostredne dotýkajú. Napr. Porovnať tri ponuky telefonných programov vhodných pre deti. Vybrať najvýhodnejšiu ponuku a svoj výber zdôvodniť. Nepredkladať deťom k osvojeniu hotové riešenia, podporovať aktívne objavovanie efektívnych stratégií. Napr. Deťom predložiť zoznam nákupu (obrázkový). Úlohou je nájsť problém a predložiť niekoľko možností riešenia. Viesť deti k poznaniu, že každý problém má viacero možných riešení, ktoré sú ovplyvnené okolnosťami konkrétnej situácie, napr. finančnou situáciou, využitím nákupu .

Postaviť finančné vzdelávanie na **zručnostiach potrebných pre praktický život**.

- Zamerať sa na finančné situácie spojené s chodom domácnosti, napr. rodinný rozpočet, plánovanie dovolenky, plánovanie krúžkov detí, poistenie auta.
- Pracovať s príkladmi, ktoré sú blízke bežnému životu detí.
- Presunúť VVČ z triedy do reálneho prostredia, napr. do banky, do zmenárne, do obchodu, kde je možné porovnávať ceny rôznych balení výrobkov alebo výhodnosť nákupu, príp. marketingové triky.

Prekonať izolovanosť oblastí.

- Predkladať deťom také problémy, ktoré vyžadujú uplatnenie vedomostí, zručností a schopností z viacerých vzdelávacích oblastí. V reálnom živote sa tiež veci nedejú izolovane, napr. nakupovanie nie je len o matematike, ale premietajú sa doň aj psychologické, sociálne a právne aspekty.
- Pokúsiť sa v rámci nejakej aktivity alebo projektu integrovať vzdelávací obsah niekoľkých oblastí.

Vyučovať finančnú gramotnosť prostredníctvom IKT.

- Využívať vo výučbe počítače, mobilné telefóny, interaktívne tabule, tablety, váhu, makety-peniaze.
- Neobmedzovať sa na individuálnu prácu, IKT je možné efektívne využívať i pri skupinovej práci.

Spolupráca pri dosahovaní spoločných cieľov je jednou z charakteristík **kooperatívneho učenia sa**. Jedným prínosom je aktivizácia detí, rozvíjanie komunikácie, vzájomné obohacovanie sa a posilňovanie sociálneho rozvoja. Výučbe nedominuje interakcia medzi učiteľom a dieťaťom, výrazne je posilnená vzájomná interakcia medzi deťmi, pretože sú členovia skupiny pri práci na sebe závislí. Učia sa tým prekonávať súťaživosť v prospech spolupráce a tolerancie. Deti si môžu odovzdávať skúsenosti, môžu sa od seba navzájom učiť a môžu tak prirodzene formovať svoje názory a postoje v skupine vrstovníkov. Práca v skupine umožňuje každému zapojiť sa podľa svojich možností a schopností, dáva možnosť vyniknúť a uplatniť vedomosti či prednosti, ktoré ostatní nemajú. Deti sa delia o svoje skúsenosti zo svojich rodín, aplikujú rôzne stratégie, ale tiež si uvedomujú, že v prístupe k financiám i vo finančných situáciách rodín existujú rozdiely. Kooperácia nemusí prebiehať len na úrovni triedy, ale aj na úrovni školy, či v rámci projektov. Finančná gramotnosť je koncipovaná tak, že prostredníctvom vzdelávacieho obsahu prepája konkrétne učebné oblasti s činnosťou detí realizovanou v škole i mimo nej. Podobný cieľ má aj projektové učenie. Projektová metóda vnáša do VVČ poznanie, viac reality a samostatného hľadania informácií, tak isto pomáha deťom vytvárať potrebné životné kompetencie. Ide o spoločné premýšľanie, diskusiu či spoločné riešenie, ktoré vedie k uskutočneniu cieľa. Žiaci pracujú v skupine, čo podporuje ich spoluprácu. Využívajú pri tom dostupné zdroje, pri ktorých sa učia rozlišovať ich vierohodnosť. Výučba teda nemusí prebiehať len v priestoroch učebne. Je možné využívať konzultácie s odborníkmi, knižnicu, internetové zdroje, odbornú literatúru, noviny, časopisy a pod. Celkový čas jedného projektu sa líši a je závislý od náročnosti témy. Organizačná štruktúra projektového vyučovania: Úvodná motivácia, pri ktorej sú stanovené základné otázky, vymedzené ciele a úlohy projektu, dohodnuté pravidlá a pod. Práca v skupinách, kedy dochádza k vyhľadávaniu informácií. Prezentácia projektu – sú prezentované závery, porovnávané výsledky projektov a hľadané súvislosti. Hodnotenie projektu, jeho jednotlivých častí a sebareflexia v rámci projektu.

Inscenačné metódy založené na simulácii a hraní rolí sú jednou z možností, ako deti vtiahnuť do finančnej problematiky. Je možné tak rozvíjať finančné stratégie, ale zároveň nepracovať s citlivými údajmi. Aj z tohto dôvodu majú tieto metódy vo finančnom vzdelávaní široké uplatnenie. Umožňujú hlbšie porozumenie vzdelávaciemu obsahu, ale sú vhodné najmä pre rozvoj sociálnych zručností, kedy sa žiaci učia rozhodovať. Deti sa správajú tak, ako to vyžaduje ich rola, vciťujú sa do situácie. Hrať rolu v prevažnej miere dospelých je pre deti motivujúce a zábavné. Tým, že deti predstierajú inú osobu, môžu problém preskúmať z iného uhla pohľadu. Inscenačné metódy sú vhodné aj pre nácvik asertívnej komunikácie. Pokročilú úroveň simulácie predstavujú fiktívne firmy, ktoré spolu obchodujú podľa bežných pravidiel, ale používajú fiktívne peniaze.

Pre viaceré témy finančnej gramotnosti sú veľmi vhodné **diskusie a diskusné hry**. Deti môžu byť rozdelení i na skupiny obhajujúce určitý názor či postoj alebo môže ísť o diskusiu detí a učiteľa. Diskusné hry precvičujú schopnosť komunikácie, vyjednávania a dosahovania súhlasu, formulácie

názoru a pocitu, načúvania, vciťovania sa. Slúžia aj k ujasňovaniu a formovaniu hodnôt a postojov, zamysleniu sa nad novými problémami. Na dosiahnutie týchto cieľov však nestačí predložiť zaujímavú tému a nechať skupinu, aby ju neorganizovane riešila. Je potrebné stanoviť pravidlá diskusie a kontrolovať ich dodržiavanie.

Odporúčame do vyučovania zaraďovať ďalšie metódy:

Brainstorming – predstavuje skupinovú techniku zameranú na získanie čo najväčšieho množstva nápadov na danú tému. Je založená na skupinovom výkone. Princíp spočíva v tom, že členovia skupiny sú schopní vyprodukovať oveľa viac nápadov, ako by vymysleli jednotlivo. Pri brainstormingu je nutné dodržiavať pravidlá, najmä to, že zverejnené nápady nebudú nikým komentované ani hodnotené. I ten zdanlivo najbláznivejší nápad môže totiž niekoho ďalšieho inšpirovať. Pri brainstormingu ide predovšetkým o získanie kvantity nápadov. Môže mať rôzne varianty, napr. neštruktúrovaný brainstorming, štruktúrovaný brainstorming, voľné písanie, kmene a korene, kocka.

Pojmová mapa – predstavuje graficky usporiadaný text (prípadne doplnený obrázkami) s vyznačenými súvislosťami. Využíva sa na zapamätanie, na učenie, na grafické zobrazenie alebo na riešenie problémov. Zvyčajne sa začína hlavným námetom uprostred papiera (tabule) a kreatívnym využitím rôznych obrázkov, kódov, symbolov i farieb je vytvorená myšlienková mapa.

Ice breaker (prelomenie ľadov, ľadolamka) sa zaraďuje na začiatok hodiny, pred úvodný informačný blok. Poskytuje priestor na bližšie vzájomné zoznámenie. Slúži k prelomeniu ľadov, k prekonaniu začiatkových formálnych bariér, k odpútaniu účastníkov od problémov každodenného života, na naladenie sa na program a na navodenie neformálnej priateľskej atmosféry. Vhodný je tiež vtip alebo krátky príbeh.

Doplňovačky– tvoria metodický základ, ktorý je jednoduchý a časovo nenáročný. Ide o rýchle cvičenia, pomocou ktorých si deti zopakujú to podstatné z preberanej látky. Niekedy môžu slúžiť aj ako motivácia.

Pri niektorých témach je vhodnejší frontálny výklad spojený so záverečným zopakovaním, pri iných aktivizujúce metódy.

Didaktické hry predstavujú ďalšiu možnosť, ako v praxi realizovať alebo spestriť finančné vzdelávanie. Medzi didaktické hry môžeme zaradiť aj klasické skupinové hry alebo strategické hry, ktoré sú spracované ako doskové hry, prípadne počítačové aplikácie. Môžu plniť funkciu motivačnú i upevňovaciu.

Prostredníctvom didaktických hier je možné so žiakmi riešiť aj zložité učebné problémy.

Zbierať skúsenosti s hraním didaktických hier.

- Čerpať námety z odborných publikácií.
- Získať osobnú skúsenosť s hraním týchto hier.

Vyskúšať didaktické hry na vyučovaní.

Školský vzdelávací program TVORILKOVO
Materská škola Švantnerova 1, 841 01 Bratislava

- Vyskúšať hru napr. Platí, platí,..., Pravda a lož, Deľba práce, Hra na poisťovňu, Staroveké a stredoveké trhovisko, Hospodárenie v rodine, Trh s jablkami, PixWords.
- Využívať rôzne dostupné aplikácie s finančnou tematikou.

Pri začleňovaní finančnej gramotnosti do výchovno-vzdelávacieho procesu nejde primárne o rozširovanie učiva. Chceme poukázať na to, že tak, ako čitateľskú gramotnosť môžeme rozvíjať aj na hudobnej výchove alebo matematickú gramotnosť na telesnej výchove alebo výtvarnej výchove, aj finančnú gramotnosť je možné rozvíjať v rámci všetkých učebných oblastí . Ide o prirodzené začlenenie finančnej gramotnosti do výchovno-vzdelávacieho procesu.